HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' (א) [א]אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה [ב]ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן [ג]ואם מתו יקברו (ב)רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו: **גמ'** אמר רב הונא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים לא עשה כלום מאי טעמא אמר קרא [1]כל חרם קדש קדשים הוא לה' כל חרם [א]דקדש קדשים הוי [א] ההוא לה' [ב] ליהוי מיתיבי [ד]קדשי בדק הבית שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה כלום חרמי כהנים שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לקדשי בדק הבית לא עשה כלום הא קדשי מזבח שהתפיס לחרמי כהנים מה שעשה עשוי תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא (א) כי שיירה אהדא שיירה [ה]דקדשי מזבח שהתפיסן לבדק הבית מה שעשה עשוי אבל לחרמי כהנים לא עשה כלום וליתנייה גבי הנך תנא דאית ביה תרתי קתני דלית ביה תרתי לא קתני תנן [ב]מקדיש אותן הקדש עילוי (ב) מאי לאו הקדש עילוי לבד"ה ומחרימין לחרמי כהן לא אידי ואידי קדשי בד"ה ולא שנא מפיק להו בלשון הקדש לבדק הבית ולא שנא מפיק להו בלשון חרמי לבדק הבית והא לא תני הכי דתניא בברייתא [ג]הקדש עילוי קדשי בדק הבית מחרימין אותם חרמי כהנים ועוד הא [ד]תניא קדשי מזבח שהקדישו לחרמי כהנים מה שעשה עשוי תיובתא דרב הונא תיובתא והא רב הונא קרא קאמר אמר עולא אמר קרא חרם כל חרם ומי אמר עולא הכי והא אמר עולא[ג] [ו]המתפיס עולה לבד"ה אין בה אלא עיכוב גזברין

רש"י

מתני' מקדושה לקדושה. דקדשי בדק הבית שהקדישם למזבח לא עשה כלום ובקדשי מזבח אין משנין מקדושת עולה לשלמים ומשלמים לעולה: **ומקדישין אותן.** אקדשי מזבח קאי: **הקדש עילוי.** כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית מעלין אותה בדמים לפי מה שיש לו כח בה ונותן לגזבר דתנן בערכין בפ' המקדיש (דף כח:) מחרים אדם את קדשיו אם נדר נותן דמיהם ואם נדבה נותן את טובתם כלומר אם בהמה זו היתה נדר כגון דאמר הרי עלי עולה והפריש זו לנדרו כיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה נמצא שכולה שלו ונותן כל דמיה לחרם הכהן [ה] והוא הדין נמי לבדק הבית אם התפיס קדשי מזבח לבדק הבית ואם נדבה [ו] דאם מתה אינו חייב באחריותה נמצא שאין לו חלק בה אלא טובת הנאה דרשאי ליטול דבר מועט מישראל חבירו כדי שיתן עולתו זאת לבן בתו כהן להקריבה כדי שיטול את העור וכפי אותה טובת הנאה יתן לבדק הבית: **ומחרימין אותם.** אם החרים קדשי מזבח נותן לכהן העילוי כמו שפירשתי: **אם מתו.** קדשי מזבח אפי' לאחר שהוממו אבל עדיין לא נפדו יקברו ואינו יכול לפדותם ולהאכילן לכלבים ואפילו למאן דאמר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הני מילי בשנעשו טרפה דאיכא העמדה והערכה אבל מתו לא דבעינן העמדה והערכה. אי נמי האי מתו [ז] כגון שעבר ושחטם קודם פדיונן וקאמר דשוב אינו יכול לפדותן ולאוכלן דבעינן העמדה והערכה ויקברו: **יפדו.** דלא היו בכלל העמדה והערכה (ג) כדמוכח טעמא בגמרא [ע"ב]: **גמ' חרמי כהנים.** היינו סתם חרמין. ולהכי נקט לשון חרמי כהנים דזימנין דחרמים לבדק הבית כגון אי פריש ואמר הרי זה חרם לבדק הבית: **לא עשה כלום.** ואפי' הקדש עילוי לא יהיב לכהנים: **כל חרם דקדש קדשים הוי.** שהיה מתחילה קדש לה' הוא ואין כח כהן חל עליו: **לא עשה כלום.** דגופייהו לא מיפקע מבדק הבית וטובת הנאה לא שייכא בהו: **וכן חרמי כהנים.** אין לו שום חלק בהם ואפי' טובת הנאה משום דאינו רשאי ליתנן אלא לכהן שבאותו משמר ואליבא דמאן דמקיש מטלטלין [ח] לחרמי [ט]קרקעות בערכין בפרק המקדיש (דף כח.): **הא קדשי מזבח.** דשייך בהו טובת הנאה מה שעשה עשוי ויהיב הטובת הנאה לכהן: [י] **הא דשייריה.** לקדשי מזבח דלא תנייה בהדי הני: **אהדא שייריה.** כלומר על דבר זה שייריה ואם הקדישן לב"ה מה שעשה עשוי ויהיב הקדש עילוי [יא] אבל לחרמי כהנים לא דבהדיא מיעטיה קרא: **וניתנייה בהדי הנך.** ונימא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים לא עשה כלום: **תרתי.** דאינו יכול להתפיסן אפי' לאחד משתי קדושות [יב]: **מאי לאו הקדש עילוי.** מקדישין אותו לבדק הבית ומחרימים דקתני היינו לחרמי כהנים ויהיב לכהנים העילוי [יג]: **ל"ש כי מפיק.** קדשי מזבח לבדק הבית בלשון הקדש ל"ש בלשון חרם יהיב העילוי לגזברין: [ג] **אמר עולא.** קרא לא כרב הונא משמע מדהוה ליה למכתב [יד] חרם קדשי קדשים הוא וכתיב [טו] וכל חרם הכי משמע על הכל חייל חרם ואפילו אמידי דקדש קדשים הוא:

גזברין

תוספות

מקדישין אותן הקדש עילוי. לשון שומא כמו [ד]מעלין בדמים כלומר שמין כמה כח יש לו בה כדמפרש בערכין (דף כח:) המתפיס עולה לבדק הבית אם נדר נותן את דמיה שהרי אם היה נאבד היה חייב לשלם ואם נדבה נותן לפי טובת הנאה שבה פי' ומאי שקיל דבר מועט מישראל חברו כדי להקריב במשמר בן בתו כהן לשון רש"י (ה) ול"נ דלא מלינו זה הלשון דליתב לבן בתו כהן [טז]כ"א גבי [יז]בכור (בכורות דף כז.) לכן נראה לפרש כדתנן בהדיא בערכין (גם זה שם) ואם נדבה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשור זה [יח]לעולה ואע"פ שאינו רשאי פי' אע"פ שאינו חייב כמו (חולין דף נד:) אין בעלי אומנין רשאין לעמוד פי' חייבין ובערכין (גם זה שם) מפיק הקדש עילוי מדכתיב כל חרם קדש קדשים מלמד שהחרם חל אקדשי קדשים ועל קדשים קלים והקדש עילוי אקדשי מזבח קאי דאי אקדשי בדק הבית אמר בגמרא דקדשי בדק הבית שהקדיש לקדשי מזבח [יט] לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום ופירש"י בגמרא דלא שייך טובת הנאה בקדשי בדק הבית ולא נהירא למורי האי טעמא [כ] דאטו מי לא שייך ביה לומר כמה אדם רוצה ליתן לבדק הבית אע"פ שאינו רשאי כמו בקדשי מזבח ונראה למורי דטעמא משום דבקדשי מזבח יש שם הבעלים לפדותן (ו) כשהוממו אבל בקדשי בדק הבית שהקדישן אין לבעלים עליהן יותר מאחר אדם [כא] לפיכך אין בידו [כב] להתפיס: **כל** חרם קדש קדשים לה'. לפום ריהטא דרב הונא סבר לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה בן בתירא במסכת ערכין פרק המקדיש (דף כח:) דאמר ר' יהודה בן בתירא סתם חרמים לבדק הבית שנאמר כל חרם קדש קדשים לה' וחכמים אומרים סתם חרמים לכהנים מה ת"ל כל חרם קדש קדשים מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים ולאותו תנא ניחא שפיר דרשא דרב הונא דהא דאמר מלמד שחל על קדשים היינו דווקא חרמים דלה' אבל לר' יהודה בן בתירא לא שייך למדרש הכי דהא לא איירי כלל בהתפסה דהקדש עילוי. הרמ"ר: **קדשי** בדק הבית שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום. פירש"י דבשלמא קדשי מזבח יש בהן טובת הנאה כדמפרש במתניתין אבל בקדשי בדק הבית מה טובת הנאה יש בהן: **חרמי** כהנים שהתפיסן כו'. פירש"י דאין לו בהן טובת הנאה שצריך הוא [כג] ליתנו לכהן (בע"כ) שבאותו משמר [כד] ואפילו למאן דלא מקיש מטלטלין לקרקעות ה"מ מקדיש עכ"ל ואומר מורי דהך מילתא דמקיש מטלטלין לקרקעות בערכין בפרק המקדיש (דף כח.) אמר רב חסדא המחרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה החרים שדותיו נותנן לכהן שבאותו משמר ופריך וליקוש מטלטלין לקרקעות ומשני ולאו תנאי היא דאיכא דמקיש ואיכא דלא מקיש ומה שפירש אפילו למאן דלא מקיש ה"מ במקדיש לא הבין רבי לשונו אלא נראה [כה] לפרש למורי [כו](ס"י) בדהיה כהן והכא אתיא [כז]כמאן דלא מקיש: **והאמר** עולא המתפיס עולה לב"ה אין בה אלא עיכוב גזברין. פירש רש"י שאינה קריבה עד שיבואו גזברין לעמוד על גבה כדאמר התם [ז]היאך קרבנו של אדם קרב ואינו עומד ע"ג אבל [כח] שום דמים לא [כט]יהיב לב"ה וכ"ש לחרמי כהנים דהא אפילו רב הונא דפליג אחרמי כהנים מודה בב"ה ומשני מדרבנן כלומר הך ברייתא דלעיל דשייריה לקדשי מזבח לומר דחיילי עליה [ל] בקדשי עילוי מדרבנן הוא דחייל דמדאורייתא ליכא אלא עיכוב גזברין ועולא נמי כי תירצה מדרבנן תירצה וקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר קרא לרבות חרמים למעילה כדכתיב בהו לה' עד כאן לשונו וקשיא טובא דאם כן תיקשי מתני' דלעיל דאמר מקדישין אותן הקדש עילוי ועוד קשה השתא אסיקנא דהוו דרבנן ובערכין (גם זה שם) דריש כל חרם לה' מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים משמע דהוי עיקר דרשא לכן נראה לפרש דלעולא ודאי חייב ליתן הוא הדמים לבדק הבית כדתנן במתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי וכן בערכין ועולא ה"ק אין בה אלא עיכוב גזברין כלומר אין להקדש בגוף הבהמה אלא

מסורת הש"ס

(א) [בכורות נג.], (ב) [בכורות יד:], (ג) [ע' מ"ר קהלת פ"ז, ג.], (ד) [חולין קלד:], (ה) [נ"ב בכורות דף נג ע"ב. ש"מן], (ו) [ע' יבמות פח. (ג' קס"י)], (ז) [תענית כו.],

תורה אור השלם

1. אַךְ כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַייָ מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַייָ: ויקרא כז כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר לך רב הונא הא דשיירה: (ב) שם תנן מקדיש אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו: (ג) רש"י ד"ה יפדו וכו' והערכה כמפורש טעמא בגמרא הס"ד ואח"כ נ"ל ד"ה לא עשה וכו' לכהנים וחרמי כהנים היינו סתם:

הגהות הגר"א

[א] גמ' הסוף. נ"ב: [ב] ליהוי. צ"ל הוא: [ג] רש"י ד"ה אמר עולא כו'. והוא דחוק. וצ"ל דלכאורה קשה על רב הונא הא מתני' דערכין (דף כח) דרשי להאי קרא להיפך דחל אקדשים וצ"ל דהכי דריש ר"ה דהאי קרא אתי דחרמים חל אקדשי מזבח כדקאמר במתני' דשם וקאמר דוקא חרמים דלה' הוא אבל חרמי כהנים לא ואתי עולא ואמר כל חרם משמע כל החרמים אף חרמי כהנים (וכ"כ כ"ז מד' התוס') וכצ"ל דק"ק דלה' הוא:

מוסף רש"י

מקדושה לקדושה. שאין קדושת מזבח חלה על קדושת בדק הבית ואע"ג דקדושת מזבח חמורה, ולא קדושת בדק הבית על קדושת מזבח, שיהא חייב ליתן דמיהן לבדק הבית (בכורות נג:). ומקדישין אותן. קדשי מזבח לקדשי בדק הבית, הקדש עילוי. טובת הנאה שיש לו מקדושת מזבח יכול ליתן לבדק הבית וזו היא טובת הנאה דיכול ליטול סלע מישראל אחר על מנת שיתננה לבן בתו כהן שיקריבנה, כדאמרינן בפרק עד כמה (בכורות כז.) עילוי היינו שמעלה בדמים אותו שיעור טובת הנאה ונותן לגזבר (שם נג:). ומחרימין אותן. בקדשי מזבח מחרימין ויתן לכהן כפי טובת הנאה שיש לו בהן, אבל אחלק מזבח לא חיילא שום קדושה אחריתי (שם).

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה יא:

טו ב מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה יא יב יג יד:

טז ג מיי' פ"ה שם הלכה יב:

יז ד ה מיי' שם פ"ו הלכה ח:

יח ו מיי' שם הלכה י:

שינויי נוסחאות

[א] חרם דמן קדש קדשים קאתי לה' יהא מיתיבי (ש"מ) [ב] ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו הקדש עילוי לקדשי בדה"ב ומחרימין אותן לחרמי כהנים לא (ש"מ) [ג] בברייתא מקדישין אותן הקדש (ש"מ) [ד] תניא בהדיא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים (ש"מ) [ה] הכהן ואת הבהמה יקריב [ו] נדבה (צ"ק) ונדרו אותה בהמה שהחרים כגון דאמר הרי זו לאס (ש"מ) [ז] מתו דקתני הכא כגון (ש"מ) [ח] חרמי מטלטלין (צ"ק) [ט] קרקעות. ס"א דכתיב בקרקעות כי אחוזת עולם להם מלמד שאין הכהנים מחרימין. כך מלאתי ברש"י כ"י מוגה ואין צריך להגהה זו כלל וגם לא נהירא (ש"מ) [י] כי שיירה לקדשי (ש"מ) [יא] עילוי דקדש לה' קרינא ביה אבל (ש"מ) [יב] קדושות וקדשי מזבח יכול להתפיס לבדה"ב להקדש עילוי ולהכי שיירא הס"ד (ש"מ) [יג] העילוי הס"ד ומה"ד אידי ואידי הני תרי לישני דקתני מתניתין מיירי במתפיס קדשי מזבח לקדשי בדה"ב הס"ד (ש"מ) [יד] חרם קדש קדשים כצ"ל (יעב"ץ) [טו] וכתיב כל חרם כצ"ל (דבנ"ח) [טז] כ"א גבי דבר הנאכל כמו גבי בכור לכן נראה. (צ"ק) [יז] צ"ל תרומה, [ע' ערכין כח: (מרא"כ)] [יח] להעלותו לעולה צ"ק, [יט] מזבח או לחרמי (ש"מ) [כ] טעמא. ס"א דלמה לא שייך לומר אם אמר הרי עלי מנה או בהמה לבדה"ב אפילו חייב באחריותו כמו בקדשי מזבח וכן אפילו לא קבל אחריותו אטו (ש"מ) [כא] אדם דכל אדם יכול לפדותן לפיכך (ש"מ) [כב] להתפיסן כצ"ל (יעב"ץ) [כג] ליתנו בעל כרחו לכהן שבאותו משמר [כד] אינו ברש"י שלפנינו ועיין רש"ק, [כה] אלא נראה לפרש למורי שיש בהדיה וכו' (ש"מ) [כו] שיש ביד כהן צ"ק ועיין ש, [כז] אפילו כמאן (רש"ק וצ"ק) [כח] שום דמים לא יהיב [כט] צ"ל יהיב (צ"ק) [ל] דחיילי עליה קדשי עילוי כצ"ל (יעב"ץ)

רבינו גרשום

אין משנין אותן מקדושה לקדושה. ולא אפי' מקדושה קלה לקדושה חמורה כגון שלמים לעולה: **ומקדישין אותן.** פירוש לקדשי מזבח: הקדש **עילוי.** לשם קדשי בדה"ב ואותו עילוי נותן לבד"ה ומהו עילוי כדאמרינן בערכין בפרק המקדיש שדהו (כח:) אם נדר שאמר שור זה עלי לעולה שחייב באחריותו כיון דלא סגי דלא מקריב ליה דחייב באחריותו נותן את דמיו לבדק הבית הואיל והקדישו הקדש עילוי לבדק הבית ואם נדבה היא אותו קדשי מזבח שהקדיש לעילוי כיון דנדבה דלא אמר עלי אלא הרי זו עולה דלא חייב באחריותה אינו נותן לבדק הבית אלא דמי טובת הנאתה ומה הוא טובתה (אומרין במה) אומדים כמה אדם כהן (אחד) אחר שאינו ממשמר העובד באותו זמן רוצה ליתן לבעלים של השור בשור זה שימתין לו עד זמן משמרתו ויתנהו לו להעלותו עולה כדי שיזכה בעורו שאינו רשאי זה כהן להעלותו אלא בזמן משמרתו וכמה שאותו כהן רוצה ליתן לו כן הוא יתן לבדק הבית והיינו עילוי: **ומחרימין אותן.** קדשי מזבח יכול לומר יהו חרם ואם אמר כך אם נדר הם נותן את דמיהן לכהנים ואם נדבה נותן את טובתו כדאמרן: **קדשי מזבח.** שהתפיסן לחרמי כהנים. שאמר יהו חרם: **לא אמר כלום.** ואינו נותן לכהנים לא דמיהן ולא טובתן: **דאמר קרא כל חרם קדש קדשים הוא לה'.** דמשמע דכל חרם דמן קדשי מזבח אתי אם החרימו לה' יהא ולא לכהנים משום דאין שלו הילכך לא עשה כלום: וקא דייק מדוקיא דברייתא **הא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים.** תפסין לעילוי (לא) תפסי כדאמינא ונותנן לכהנים תיובתא דרב הונא: **אמר לך רב הונא כי שיירא לדוקיא.** דלא תנא בברייתא **אחרא דוקיא שיירה.** הא קדשי מזבח שהתפיס לעילוי לקדשי בדק הבית נתפסין אבל לא דייק כדאמרת לחרמי כהנים דלחרמי כהנים לא תפסי כדאמינא: אי הכי כיון דלא תפסי לחרמי כהנים ניתנייה בפירוש בברייתא **גבי הנך.** דתני לא עשה כלום ואמאי לא תנא הנך: **דאית ביה תרתי קתני.** כגון בין לקדשי מזבח בין לקדשי בדק הבית לא עשה כלום אבל הא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים דליתה בתרתי לא קתני דלחרמי כהנים לא תפסי הא לקדשי בדק הבית תפסי הלכך לא קתני לה בברייתא: **ל"א** דניתנהו בתרתי קתני והיינו הך: **מאי לאו** הקדש עילוי לשם קדשי בדק הבית. ויהיב עילויין לבדק הבית ומחרימין אותן ויהיב עילויין לחרמי כהנים: **לא אידי ואידי.** ומחרימין אותן נמי לצורך בדק הבית קאמר: וקאמר לן **דלא שנא** כי מפיק להו קדשי מזבח בלשון הקדש. דקאמר יהו מוקדשין קדושת עילו לבדק הבית ול"ש כי מפיק להו בלשון אחר מדקאמר יהה חרם לבדק הבית תפסו בדק הבית חרם לבדק הבית תפסו לבדק הבית לעילוי: **והא לא תני** **בברייתא הכי.** כדמתרצת דקתני בהדיא ומחרימין אותן חרמי כהנים כלומר לכהנים והתניא כו': **והא רב הונא קרא קאמר.** דאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה' יהא כלומר ולא לכהנים: **אמר עולא.** קרא להכי אתא חרם כל חרם דיכיל למימר חרם מאי כל חרם מלמד שחל חרם על כל קדש וקדש בין על קדשי קדשים דלה' הם בין על קדשים קלים לעילוי כדאמרן: **מי אמר עולא הכי.** דחל עלייהו חרם על קדשי המזבח: **והאמר עולא המתפיס עולה לעילוי דבדק הבית אין בה אלא עיכוב גזבר בלבד.** כלומר אם אינה צריכה לא חל עליה כלום ואינה צריכה לא שום פדייה ולא שום המתנה אלא עיכוב גזבר בלבד כלומר לאלתר כשיבא הגזבר של הקדש יתן רשות לשוחטה וישחטוה לשם עולה מיד בלא פדייה. וכיון דקדושת בדק הבית לא חל עליה כ"ש דחרם נמי לא חל עליה דהא רב הונא דאית ליה דחל עליה קדשי בדק הבית קאמר דלחרמי כהנים לא תפסי וכ"ש עולא דאמר דלבדק הבית לא תפיס ק"ו דלחרמים נמי לא תפסי וקשיא לעולא דאמר חרם כל חרם:

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה מקדישין אותן וכו' בן בתו כהן לשון רש"י. מה שהזכיר גבי עולה טובת הנאה דבן בתו לא דק דודאי התם מפרש הספר גבי בכור שהבשר שלו כשנותנו לו הלכך הוי טובת הנאה חשובה אבל בעולה שאין לכהן אלא העור לא חשיבה הך טובת הנאה ובערכין מפורש טובת הנאה אחרת גבי עולה: **תוס' ד"ה קדשי ב"ה שהתפיסן וכו' מה טובת הנאה יש בהן.** ולא נהירא דודאי כל מה שפירשנו במשנה שייך כמו כן בקדשי בדה"ב דאם אמר עלי חייב באחריותו ואם לא אמר עלי שייך לומר אומדין כו' אלא טעמא אחרינא איכא משום דקדשי מזבח תמיד שם כו':